

Samen werken aan een doorgaande lijn po-vo voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen

Dit is een uitwerking van de gelijknamige kwaliteitskaart die is te vinden op www.schoolaanzet.nl.

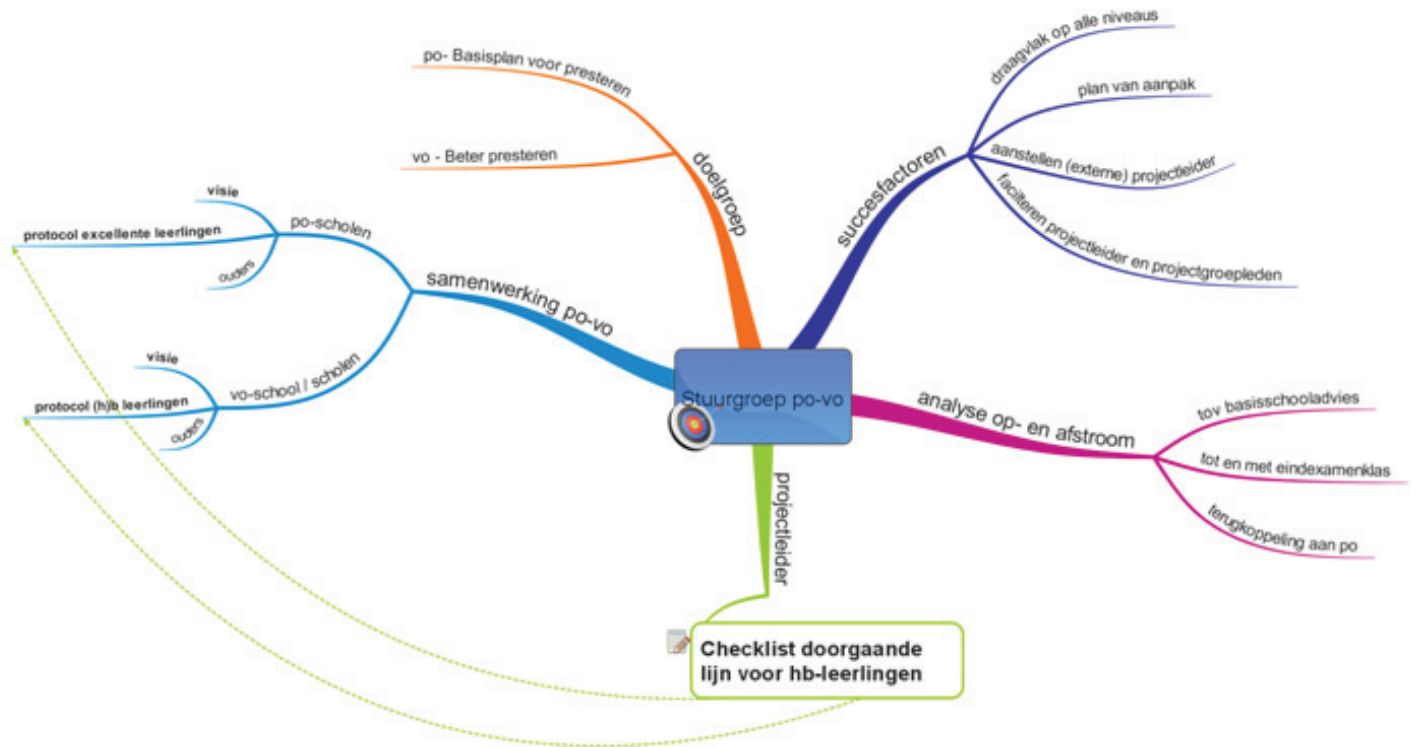
In de actieplannen 'Basisplan voor presteren' (po) en 'Beter presteren' (vo) staat dat alle participerende scholen in het primair en voortgezet onderwijs in 2015 in beeld moeten hebben welke leerlingen tot de top 20% (kunnen) horen en een gerichte aanpak hebben ontwikkeld die tot zichtbare effecten leidt. Doel is het beste te halen uit de 20%, in potentie, beste leerlingen. Po en vo gaan samen aan de slag!

Een optimale overdracht en samenwerking tussen po en vo dragen bij aan de doorgaande lijn po-vo voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen. Zodat scholen elkaar leren kennen en van elkaar leren middels het uitwisselen van expertise. Scholen moeten samen werken aan een doorgaande lijn po-vo op het niveau van directie/management, team & leerkracht/docent en leerling, zodat de (leer)ontwikkeling van (hoog)begaafde en excellente leerlingen niet wordt onderbroken. De handreiking richt zich daarbij in eerste instantie op groep 7 & 8 van het basisonderwijs en leerjaar 1 & 2 van het voortgezet onderwijs.

U kunt zich onder andere laten inspireren door *good practices* vanuit de langdurige Samenwerking po-vo en het Excellentieproject openbaar onderwijs regio Zutphen en VO-bouwstenen van Beta Excellent vanuit Bemmelen, Emmeloord, Venray en Culemborg.

Het thema van deze handreiking en bijbehorende kwaliteitskaart met een beknopte samenvatting van de handreiking raken op diverse punten de andere thema's van School aan Zet: Opbrengstgericht werken, HRM/Lerende organisatie, Omgaan met verschillen, Basisvaardigheden en Wetenschap & Techniek.

DIRECTIE & MT

Samenwerking po-vo op niveau van directie en management

Doelgroep

Vanuit de actieplannen van OCW is een doelstelling geformuleerd voor de in potentie 20% best presterende vwo-leerlingen. Dit zijn de zogenaamde excellente leerlingen, ook wel de hoogintelligente en hoogbegaafde leerlingen. Binnen het po wordt vanuit de actieplannen een ruimer begrip gehanteerd. Excellente leerlingen binnen het po zijn namelijk de in potentie 20% best presterende leerlingen: intelligente, hoogintelligente, begaafde en hoogbegaafde leerlingen. Vrij vertaald hebben we het dan over de leerlingen vanaf een ruim havo/vwo niveau. Een belangrijke basis voor de samenwerking po-vo is het goed afstemmen en gezamenlijk vaststellen van de doelgroep.

Samenwerking po-vo

Scholen voor voortgezet onderwijs hebben vele, soms wel 90, aanleverende basisscholen. Evenzo leveren basisscholen leerlingen aan meerdere vo-scholen aan. Voorwaarde voor een optimale samenwerking po-vo is de behoefte vanuit het werkveld en de visie op bestuurlijk- en directieniveau. Is de gezamenlijke wil aanwezig, dan kan gewerkt worden aan een kleinschalige start- een proeftuin samenwerking po-vo met een vo-school en een stichting van po-scholen. Een pilot maakt de samenwerking beheersbaar, waardoor borging en continuïteit gerealiseerd kunnen worden.

In de volgende fase kan verbreding van de proeftuin op verschillende wijzen plaatsvinden:

- Bredere doelgroep. Een deel van de in deze handreiking besproken opties kan verbreed worden naar andere leerlingen.
- Verbreding naar meer en uiteindelijk alle aanleverende basisscholen van de vo-school.

- Verbreding naar de andere vo-scholen voor de po-scholen.
- Verbreding naar gemeente/regio waarin ook samenwerkingsverbanden vo, WSNS een rol kunnen hebben.

Hoe te handelen en de succesfactoren voor een goede samenwerking po-vo :

- Installeren van een stuurgroep po-vo
Vertegenwoordigers van deelnemende partners, in eerste instantie alleen directieleden, kaarten af:
Wat is het doel van de samenwerking? Hoe ver gaat de samenwerking? Hoe zijn verantwoordelijkheden en bevoegdheden geregeld? Hoe is de financiële verdeling? Gaan we dit zelf doen of laten we ons begeleiden? De stuurgroep po-vo is eindverantwoordelijk. Zij draagt zorg voor de sturing, het uitzetten van de grote lijnen en het faciliteren van een projectleider/ coördinator po-vo en de leden van de projectgroep. Als indicatie voor de tijdsinvestering van stuurgroepleden kan worden uitgegaan van enkele uren per maand gedurende de duur van proeftuin samenwerking po-vo. Bij verbreding of langdurige samenwerking po-vo is aan te bevelen de stuurgroep, al dan niet in aangepaste samenstelling, te continueren.
- Draagvlak op alle niveaus
In een startbijeenkomst met vertegenwoordigers van alle niveaus van de deelnemende partners kunnen de volgende vragen centraal staan: Waar staan we nu? Wat is onze doelgroep? Wat maakt dat dit project voor de doelgroep meerwaarde heeft? Wat willen wij bereiken (ambities/ doelstellingen)? Wat gaan we doen? Wat is daar voor nodig? Hoe volgen wij de resultaten? Hoe borgen en verbeteren wij?

Samen werken aan een doorgaande lijn po-vo voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen

- Plan van aanpak
- Resultaten van de startbijeenkomst worden door de stuurgroep po-vo vastgelegd in een plan van aanpak en maken tevens deel uit van het strategisch beleidsplan van zowel po als vo. Het plan van aanpak bevat minimaal de uitgangspunten en doelstellingen van de samenwerking po-vo, de projectorganisatie, een begroting van inzet van tijd van de direct betrokkenen en doelstellingen inclusief tijdsplan per te ontwikkelen activiteit. Aanstellen van een (externe) projectleider/ coördinator po-vo
 - Binnen een kaderstellende opdracht vanuit de stuurgroep po-vo staan naast organiseren en ondersteunen, borgen en communicatie over voortgang en afspraken centraal. Voor draagvlak en verdelen van werkzaamheden installeert de projectleider een of meerdere werkgroepen.
- Faciliteren van projectgroep

Huidige situatie binnen de eigen school (startmeting)

Het zelfbeoordelinginstrument 'Checklist doorgaande lijn po-vo voor hb-lln' (zie talentstimuleren.nl/thema/focus-vo/handreiking/83 of www.cps.nl/nl/Documenten/Documenten-Hoogbegaafdheid/Een_goede_start_in_het_vo.pdf), is in 2006 ontwikkeld in opdracht van het ministerie van OCW door CPS, SLO e.a. Dit instrument kan als ondersteuning dienen voor het inzichtelijk maken van de huidige situatie op de eigen school.

Aan de orde komen :

- Het management: hebben de scholen een visie op onderwijs en leren van hoogbegaafde leerlingen? (schoolplan/protocol HB; flexibele leerarrangementen; professionalisering teamleden; leerlingvolgsysteem; zorgstructuur; procedure signaleren en afstemming zorg vastgelegd)
- De praktijk op teamniveau (kennis; onderwijsaanpassingen; registratie; specialistische begeleiding)
- De praktijk op leerkracht/docentniveau
- De overdracht po-vo

Stappenplan voor het gebruiken van de checklist:

- Step 1: Namens iedere samenwerkingspartner vult een afvaardiging van directie/mt, lb/zorgcoördinator en leerkracht(en)/docent(en), onafhankelijk van elkaar, het zelfbeoordelinginstrument in. Na interne bespreking wordt 1 checklist waarover consensus is als uitgangspunt genomen. Binnen een Stichting po-scholen dient bepaald te worden of er met 1 gezamenlijke checklist gewerkt kan worden of dat onderlinge grote verschillen een rol spelen.
- Step 2: De projectleider voegt de resultaten samen.
- Step 3: Opstarten van een projectgroep 'Doorgaande lijn po-vo (hoogbegaafde en excellente leerlingen)', onder leiding van de projectleider, met een afvaardiging van de samenwerkingspartners po en vo. Tijdens de eerste projectgroepbijeenkomst worden zowel de overeenkomsten en verschillen van de startmeting als de gezamenlijke wensen en mogelijkheden besproken.
- Step 4: Gezamenlijke wensen worden vertaald naar concrete doelstellingen (SMART) en voorgelegd door de projectleider aan de stuurgroep po-vo.
- Step 5: Na goedkeuring werkt de projectgroep samen aan het realiseren van de doelstellingen. De projectleider informeert op regelmatige basis de stuurgroep po-vo.

Het zelfbeoordelinginstrument 'Checklist doorgaande lijn po-vo voor hb-lln' kan tevens ingezet worden als instrument voor tussentijdse zelfbeoordeling en eindbeoordeling.

Nog geen geïmplementeerd protocol voor Excellente / Hoogbegaafde leerlingen binnen de eigen organisatie?

Po:

Middels onderstaande vrij beschikbare zelfbeoordelinginstrumenten bestaat de mogelijkheden dieper in te gaan op de huidige situatie op de eigen school:

- Digitale Checklist Hoogbegaafdheid - Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling talentstimuleren.nl/thema/hoog-begaafdheid-excellentie/tool/14
- ZBI - Begaafheidsprofiel scholen po www.cps.nl/nl/Sectoren/Primair_onderwijs/Hoogbegaafdheid/Hoogbegaafdheid-Begaafheidsprofiel scholen.html

Kennis vormt de basis voor de signalering van leer- en persoonlijkheidseigenschappen (herkennen=erkennen) en om adequate onderwijsaanpassingen te kunnen uitvoeren. Een teamscholing biedt die basis en vormt tevens het fundament voor schoolafspraken en het schooleigen protocol. Een interne werkgroep onder leiding van een kartrekker Excellentie (veelal de lb-er of een leerkracht met specifieke interesse in de doelgroep) ontwikkelt het protocol voor excellente en hoogbegaafde leerlingen. Na vaststellen van het protocol door het team kunnen onderwijsaanpassingen en doorgaande lijnen geïmplementeerd worden.

Samenwerking met ouders en borgen van de schoolafspraken vormen een belangrijk aspect.

Op de website van het Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling (talentstimuleren.nl) staan voorbeelden van *good practices* beschreven.

Samen werken aan een doorgaande lijn po-vo voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen

Vo:

Middels het vrij beschikbaar Zelfbeoordelinginstrument begaafdheidsprofiel scholen bestaat de mogelijkheden dieper in te gaan op de huidige situatie op de eigen school: www.cps.nl/nl/Documenten/Documenten-Hoogbegaafdheid/Zelfbeoordelingsinstrument_begaafdheidsprofiel scholen_vo.pdf

Kennis vormt de basis voor de signalering van leer- en persoonlijkheidseigenschappen (herkennen=erkennen) en om adequate onderwijsaanpassingen te kunnen uitvoeren. Een teamscholing biedt die basis en vormt tevens het fundament voor schoolafspraken en het schooleigen protocol. Een interne werkgroep onder leiding van een coördinator Hoogbegaafdheid/Excellentie ontwikkelt een schooleigen protocol voor excellente en hoogbegaafde leerlingen. Na vaststellen van het protocol door het team / de teams kunnen onderwijsaanpassingen en doorgaande lijnen ontwikkeld en geïmplementeerd worden. Samenwerking met ouders en borgen van de schoolafspraken vormen een belangrijk aspect.

Op de website van het Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling (talentstimuleren.nl)

en de Begaafdheidsprofiel scholen (www.begaafdheidsprofiel scholen.nl) staan voorbeelden van good practices beschreven.

Analyse op- en afstroom

Een van de doelstellingen bij het samen bewust werken aan een optimale doorgaande lijn po-vo voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen is het minimaliseren van afstroom. We streven naar het principe 'de leerling direct op de juiste plaats' op basis van het basisschooladvies. De basisscholen kennen de leerling immers al 8/9 jaar, beschikken over brede achtergrondinformatie en hebben vanuit het LOVS zicht op de totale langdurige ontwikkeling. Ontwikkelt de leerling zich binnen het vo conform het advies of spelen andere (nieuwe?) ontwikkelingen een rol?

Door jaarlijks, tot en met de eindexamenklas, te analyseren in welke klas en op welk niveau de hoogbegaafde/excellente leerling zich bevindt en dit gegeven af te zetten tegen het basisschooladvies meten we op- en afstroom. Nog beter is als we deze gegevens tot en met hbo/wo volgen en analyseren.

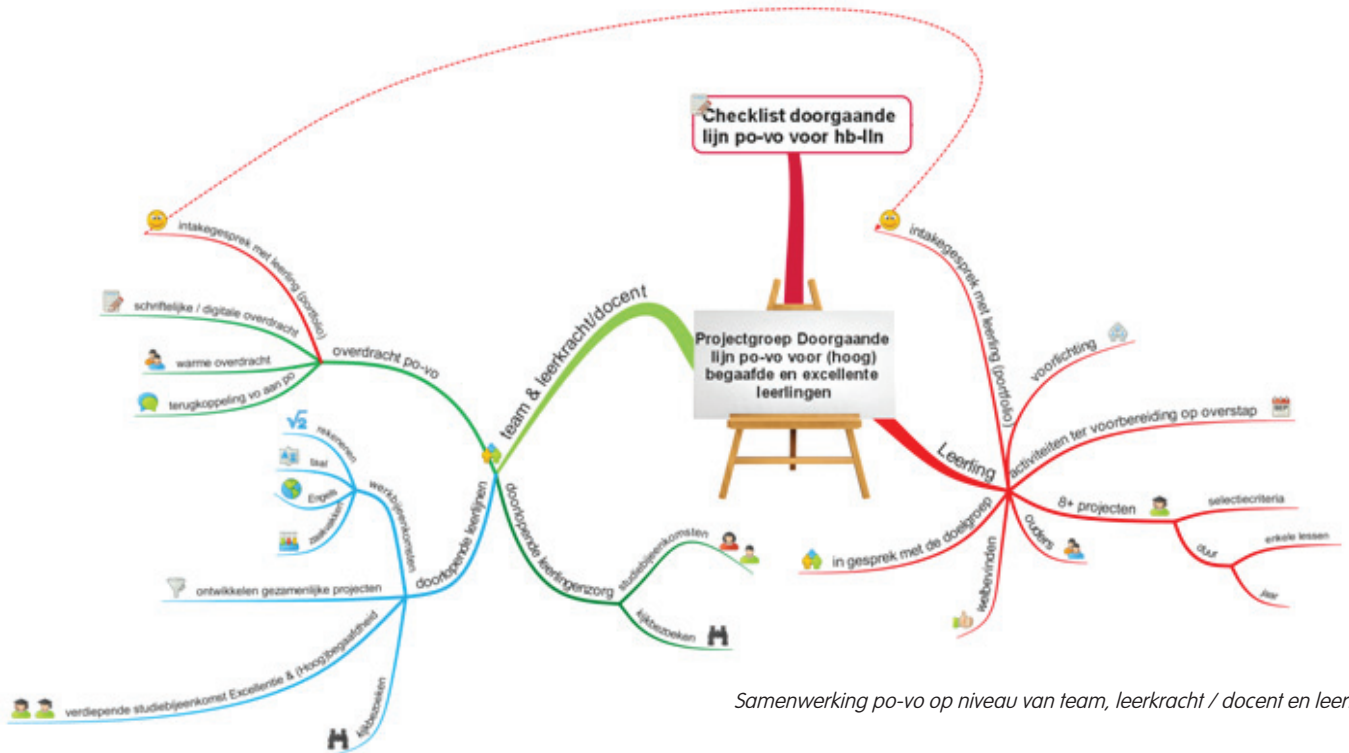
Via de Inspectie zijn landelijke cijfers op- en afstroom beschikbaar, die kunnen worden afgezet tegen de eigen gegevens.

Het is belangrijk en waardevol om deze informatie jaarlijks op leerling-niveau terug te koppelen aan de directie van de aanleverende basisscholen in combinatie met een geanonimiseerd totaal-overzicht van de resultaten van andere basisscholen. Zo kunnen zij aflezen hoe goed hun adviezen zijn en wat verbeterpunten zijn. Aanvullende persoonlijke terugkoppeling op leerlingniveau wordt in de praktijk als bijzonder waardevol ervaren.

Voor alle onderdelen geldt de PCDA-cyclus: Waar staan we nu? Wat willen wij bereiken (ambities/doelstellingen)? Wat gaan we doen? Wat is daar voor nodig? Hoe volgen wij de resultaten? Hoe borgen en verbeteren wij?

TEAM & LEERKRACHT / DOCENT

De in de vorige paragraaf (Directie & MT) besproken projectgroep 'Doorgaande lijn po-vo (hoog)begaafde en excellente leerlingen' werkt aan het ontwikkelen, realiseren, evalueren, bijstellen en borgen van de concrete doelstellingen. In deze en de volgende paragraaf zijn ter inspiratie *good practices* opgenomen.

Samenwerking po-vo op niveau van team, leerkracht / docent en leerling

Projectgroep Doorgaande lijn po-vo (hoog) begaafde en excellente leerlingen

De projectgroep bestaat uit een afvaardiging (3 tot 4 personen per samenwerkingspartner) po en vo, onder leiding van de (externe) projectleider. Om goed aan te sluiten bij de wensen en behoeften vanuit de achterban, afspraken te borgen binnen de eigen organisaties en activiteiten optimaal te kunnen ontwikkelen en uitvoeren, is het wenselijk dat de afvaardiging per samenwerkingspartner bestaat uit leden op niveau van directie/MT, ib/leerlingenzorg en leraar. Afhankelijk van de uit te werken doelstelling kan de projectgroep tijdelijk aangevuld worden met ondersteunende werkgroepleden.

Overdracht po-vo

Een optimale overdracht po-vo bestaat uit een schriftelijke overdracht, een aanvullende warme overdracht en een terugkoppeling van vo aan po. We gaan er hier van uit dat de toelating reeds heeft plaatsgevonden.

Schriftelijke overdracht

Met betrekking tot de schriftelijke overdracht is het van belang om de volgende vragen te beantwoorden:

- Bevat ons onderwijskundig rapport (OKR) Cito-scores, gegevens LOVS, specifieke onderwijsbehoeften, handelingsplannen, gegevens over versnelling/verbreding/verdieping, sociaal-emotionele ontwikkeling en eventuele extra begeleiding, gegevens van (externe) specialisten en het doorlopen traject, profielschets van de leerling op specifieke onderwijsbehoeften en aanpak, basisschooladvies? -> optimaliseren OKR
- Worden de OKR's volledig aangeleverd door het po? -> scholing en ondersteuning leerkrachten groep 8
- Hebben wij procedures vastgesteld voor een goede overdracht met

taakverdeling tussen mentoren en zorgcoördinator/brugklascoördinator/ teamleider onderbouw/coördinator hoogbegaafdheid en een daaraan gekoppeld tijdspad?

- Kunnen de brugklasmantoren een OKR en het Cito LOVS interpreteren? -> scholing mentoren
- Is de procedure rondom informeren van de vakdocenten door de mentor goed geregeld? -> optimaliseren leerlingbespreking

Warme overdracht

De aankomende brugklasmontor en de leerkracht groep 8 vormen de spil in een sluitende doorgaande lijn po-vo voor de (hoog)begaafde en excellente leerling (overdracht van leerkracht groep 8 aan de brugklascoördinator of teamleider brengt een extra communicatieschijf met zich mee). Dat betekent dat de klassenindeling en de naam van de mentor bekend dienen te zijn op het moment van de warme overdracht. Vaak is dat pas in juni.

Tijdens de warme overdracht dient er sprake te zijn van het overdragen van aanvullende informatie bij het OKR: verdiepende vragen, ervaringen en tips van de leerkracht of informatie waarvoor geen/te weinig mogelijkheden waren binnen het OKR.

Met betrekking tot de warme overdracht is het van belang om de volgende vragen te beantwoorden:

- Wanneer en hoe organiseren wij de warme overdracht? Volgens rooster op uitnodiging of via een tafeltjesmiddag met vrije inloop?
- Dragen wij alle (hoog)begaafde en excellente leerlingen op deze manier over?
- Wie zijn bij ons gesprekspartners tijdens de warme overdracht?
- Hoe en waar leggen wij de informatie vanuit de warme overdracht vast? Welke gegevens?

Samen werken aan een doorgaande lijn po-vo voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen

Good practice

Op het Stedelijk in Zutphen vindt de warme overdracht van alle leerlingen al jaren één week voor de kennismakingsbijeenkomst van de nieuwe leerlingen en hun aankomende mentor plaats. Omdat het gevoelige informatie kan betreffen is vanuit de samenwerking po-vo afgesproken dat alle betrokken collega's tijdens de warme overdracht handelen vanuit respect, integriteit, verantwoordelijkheid en professionaliteit. Soms nemen leerkrachten een klassenfoto mee zodat de mentor de leerling een week later ook werkelijk herkent. Het persoonlijk contact tussen mentor en leerkracht groep 8 wordt bijzonder op prijs gesteld. Ervaring heeft geleerd dat er ook gedurende het brugklasjaar vervolgens makkelijker aanvullend telefonisch of persoonlijk contact wordt gezocht. Vanuit nazorg voor de oud-leerling staan de leerkrachten van groep 8 daarvoor open.

Intakegesprek met de leerling

Een persoonlijk intakegesprek met de aankomende brugklasleerling, al dan niet in bijzijn van de ouder(s), biedt naast erkenning ook inzicht in de motivatie, interessegebieden, specifieke aandachtspunten en het keuzeprocess van de leerling. Een portfolio met bijvoorbeeld projectwerk, tekeningen of foto's kan de basis voor het gesprek vormen.

Met betrekking tot het intakegesprek is het van belang om de volgende vragen te beantwoorden:

- Wie zijn bij ons gesprekspartners tijdens de intakegesprekken?
- Hoe en waar leggen wij de informatie vanuit de intakegesprekken vast? Welke gegevens?

Terugkoppeling vo aan po

Met betrekking tot de terugkoppeling is het van belang om de volgende vragen te beantwoorden:

- Vindt er bij ons een persoonlijke of schriftelijke terugkoppeling plaats door de mentor aan het po over de ontwikkeling van de individuele (hoog)begaafde of excellente brugklasleerlingen? Wanneer vindt deze plaats en hoe? Naast interesse in de oud-leerling en een stukje nazorg is de informatie ook van belang voor het staven van de verwachtingen en het plaatsingsadvies.
- Organiseren wij ook een schriftelijke terugkoppeling door de (brugklas) leerling zelf aan de oude basisschool?

Doorlopende leerlingenzorg

Onderlinge kijkbezoeken, gezamenlijke studiebijeenkomsten po-vo voor intern begeleiders po en zorgcoördinatoren vo leveren wederzijds begrip, inzicht en inspiratie op. Vragen die hierbij aan bod komen zijn:

- Hebben wij zicht op de werkwijze en mogelijkheden van basisscholen om ondersteuning te bieden aan (hoog)begaafde en excellente leerlingen?
- Weten wij hoe de 1-zorgroute (HGPD) werkt?
- Hebben wij zicht op de werkwijze en mogelijkheden van de school voor voortgezet onderwijs om ondersteuning te bieden aan (hoog)begaafde en excellente leerlingen?
- Wat kunnen we van elkaar leren, hoe kunnen we onderling afstemmen en samenwerken, hoe kunnen we gebruik maken van elkaars expertise?

Doorlopende leerlijnen

Rekenen-wiskunde, taal-Nederlands, Engels en zaakvakken

Tijdens gezamenlijke werkbijeenkomsten po-vo (leerkrachten groep 7, 8 en vakdocenten vo) staan naast afstemming van doorlopende leerlijnen po- havo/ vwo in het algemeen, specifiek de doorlopende leerlijnen voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen centraal. Uitwisseling van expertise, samen werken aan doorlopende leerlijnen en van elkaar leren vormen de basis.

Vragen die hierbij aan bod komen zijn:

- Bieden de referentieniveaus 1S voor taal en rekenen houvast?
- Op welke wijze kan het po het onderwijsaanbod voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen in groep 7/8 verrijken (verbreden en verdiepen) zonder dat er lesstof van het vo naar voren gehaald wordt?
- Kan het vo inhoudelijk ondersteuning bieden bij het verrijken van het onderwijsaanbod voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen in groep 7/8? Zie ook 8+ projecten.
- Op welke wijze biedt het vo, in aansluiting op het po, in de onderbouw differentiatie en maatwerk in aanbod en begeleiding aan voor (hoog) begaafde en excellente leerlingen?
- Hoe geschikt zijn onze methoden?
- Zijn de leerkrachten en vakdocenten competent (pedagogisch-didactisch en qua vakkennis) om (hoog)begaafde en excellente leerlingen passend onderwijs te bieden?
- Hoe betrekken po en vo deze leerlingen bij hun eigen leerproces?
- Wat bieden wij zorgleerlingen met zowel kenmerken van begaafdheid als kenmerken van leer- en/of gedragsproblemen?

Tip: bestudeer ook eens de publicatie 'Werken aan doorlopende leerlijn rekenen wiskunde van po naar vo' over de samenwerking po-vo Zutphen.

http://www.slo.nl/downloads/2008/Werken_20DLL_20rekenen_20wiskunde_WEBVERSIE.pdf

Ontwikkelen gezamenlijk project

Naast uitwisselen van expertise, elkaar leren kennen en het creëren van een doorlopende leerlijn kan ook het verkleinen van de overstap van po naar vo voor leerlingen centraal staan bij het ontwikkelen van een gezamenlijk project. Voorbeelden van mogelijke projecten zijn:

- Doorgaande lijn: leren leren / leer- en werkstrategieën
Hoe leren wij excellente en (hoog)begaafde leerlingen leren? Hanteren we daarbij een model (bijvoorbeeld het TASC-model) of een methode? Sluiten we aan bij diverse leerstijlen?
- Science project po-vo breed
Vanuit de samenwerking po-vo Zutphen is het project Licht & Kleur georganiseerd en uitgevoerd door zowel leerkrachten groep 8, vakdocenten, leerlingen po als leerlingen vo.
 1. Science-conferentie: colleges en practica voor leerkrachten groep 8 door vakdocenten vo. Tevens instructie bij opdracht 'bouwen van een spectroscop'.
 2. Leerkrachten groep 8 geven lessen aan de eigen groep over 'Licht & Kleur'. Alle leerlingen bouwen een spectroscop.
 3. Leerlingen uit de Science-stroom klas 2 geven les en demonstraties in groep 8. Zij maken gebruik van een speciaal samengestelde practicum koffer. De spectroscopen worden ingezet tijdens de les. Vakdocenten vo ondersteunen de voorbereiding van de les, de leerkracht groep 8 ondersteunt de uitvoering.
 4. De groepen 8 (leerlingen en leerkrachten) nemen deel aan een techniek/science carrousel in de practica ruimten van het vo, onder begeleiding van vakdocenten vo.
- Bouwsteen po-vo Herkennen van Excellentie van het Over Betuwe College Bemmel www.vobouwstenen.nl/zoeken.html/detail-bouwsteen/5326/

Samen werken aan een doorgaande lijn po-vo voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen

Organiseer brede, verdiepende studiebijeenkomsten op gebied van Excellentie / (Hoog)begaafdheid

Gezamenlijke deskundigheidsbevordering kan zowel op niveau van onderwijsgeevenden als vanuit leerlingenzorg plaatsvinden. Nodig een gerenommeerde spreker uit voor specifieke thema's. Bijvoorbeeld: signaleren, rijke leeromgeving (taxonomie van Bloom), de rol van de onderwijsgevende (Dweck, gerichte aanpak gelaagde instructie), resultaten recent wetenschappelijk onderzoek.

Kijkbezoeken

Pas als je een kijkje neemt in elkaars keuken, vo aan po en omgekeerd, ervaar je echt hoe het onderwijs en de ondersteuning voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen bij de partnerorganisatie is georganiseerd en in de praktijk verloopt. Vragen die hierbij aan bod komen zijn:

- Hebben wij zicht op onderwijsaanpassingen en mogelijkheden in de praktijk voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen binnen de basisschool?
- Hebben wij zicht op onderwijsaanpassingen en mogelijkheden in de praktijk voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen binnen het voortgezet onderwijs?
- Wat kunnen we van elkaar leren?
- Kunnen we elkaar concreet ondersteunen met materialen, lessen, kennis?

Tips :

- Door het centraal organiseren van kijkbezoeken aan de hand van een kijkwijzer met een thema vergroot je de opbrengsten en deelname aan de bijeenkomsten. Ideeën voor thema's zijn: onderwijsaanpassingen voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen; rijke leeromgeving; zelfstandig werken; leren leren; differentiëren.
- Scholingsdagen kunnen ingezet worden voor kijkbezoeken onder schooltijd.
- Communiceer de data vroegtijdig en breed. Leg de data vast in de jaarplanners.
- Naast leerkrachten van groep 7 en 8 kunnen binnen het po ook directeur, ib-er of de kartrekker Excellentie geïnteresseerd zijn in deelname
- Naast brugklasmentoren en vakdocenten havo/vwo kunnen binnen het vo ook teamleiders, zorgcoördinatoren of coördinator Hoogbegaafdheid geïnteresseerd zijn in deelname

Leerling

Voorlichting door vo aan ouders en leerlingen groep 7 en 8

Naast schoolbrede voorlichting over de doorgaande lijn po-vo wordt een specifieke voorlichting voor ouders en hun excellente/(hoog)begaafde leerlingen op prijs gesteld. Tip: Betrek onderbouwleerlingen vo uit de doelgroep bij voorbereiding en uitvoering van de voorlichting.

Activiteiten ter voorbereiding op de overstap naar vo

Uit brede brugklasenquêtes blijkt dat een groot deel van de leerlingen de overstap van po naar vo als een flinke tot erg grote stap ervaren (Zutphen 65%), maar dat vrijwel alle leerlingen na 6 weken op het vo gewend zijn. Gerichte voorbereiding op het voortgezet onderwijs in groep 8 op het voortgezet onderwijs verkleint de stap:

- Maak gebruik van een bestaande methode/website of ontwikkel samen met het vo een methode/website

Binnen de brede samenwerking openbaar onderwijs po-vo Zutphen heeft de projectgroep Doorlopende Leerlijnen op haar website

www.opwegnaardebrugklas.nl allerlei tips, filmpjes en digitale opdrachten verzameld. De zelf geproduceerde film is niet vrij beschikbaar.

- Minilessen

Jaarlijks organiseren de samenwerkingspartners po-vo Zutphen in januari minilessen voor alle leerlingen van groep 8. De leerlingen worden op basis van interesse door de leerkrachten van groep 8 op niveau ingedeeld en nemen deel aan 3 minilessen van een half uur. Hierdoor maken leerlingen kennis met docent en vak op eigen niveau.

8+ projecten

8+ projecten zijn lessen/cursussen specifiek voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen uit groep (7)/8 van het basisonderwijs op het voortgezet onderwijs. De projectduur varieert van enkele bijeenkomsten tot een heel schooljaar en vinden plaats onder schooltijd. Belangrijk is dat de projecten in samenwerking met het po tot stand komen en dat er naast selectiecriteria ook afgestemd wordt wie selecteert: leerkracht po of het vo?

Het samen ontwikkelen en eventueel ook uitvoeren bevordert de onderlinge uitwisseling van expertise en draagt bij aan doorlopende leerlijnen po-vo voor excellente en (hoog)begaafde leerlingen. Voorwaarde is dat de begeleidende docent passie heeft voor zijn/haar vakgebied, over kennis en ervaring met de doelgroep beschikt en dat continuïteit gegarandeerd is. Zorg ook dat er inhoudelijk niet vooruit gelopen wordt op de leerstof van het vo.

Ideeën? Astronomie, filosofie, CSI, science, dans/toneel, modelbouw, robotica, Spaans, 8+ sportief, bruggen bouwen. Afstemming over de financiering dient plaats te vinden binnen de stuurgroep po-vo. Een ouderbijdrage in de kosten behoort tot de mogelijkheden.

Een aantal voorbeelden van 8+ projecten:

- Openbaar onderwijs Enschede (www.consentenschede.nl/index.php?id=achtplus)
- Zuyderzeecollege Emmeloord (www.vobouwstenen.nl/zoeken.html/detail-bouwsteen/4438)
- Raayland College Venray (www.vobouwstenen.nl/zoeken.html/detail-bouwsteen/7665)
- De Eureka!Klas Culemborg (www.vobouwstenen.nl/zoeken.html/detail-bouwsteen/7185)
- Nijverdal (www.leraar24.nl/video/2728)

 Samen werken aan een doorgaande lijn po-vo voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen

Intakegesprek met leerling (en ouder(s)) op het vo

Zie intakegesprek bij niveau team & leerkracht/docent. Denk ook aan een intakegesprek bij tussentijdse instroom.

Welbevinden en evaluatie

Vanuit de samenwerking po-vo werkt iedereen hard aan een optimale doorgaande lijn voor alle leerlingen en voor (hoog)begaafde en excellente leerlingen in het bijzonder. Hoe kunnen we de resultaten daarvan meten? Hoe heeft de excellente of (hoog)begaafde leerling de overstap ervaren? Hoe ervaren ze de brugklas? Kunnen ze bij vragen of problemen bij de mentor terecht? Een optie is het jaarlijks rond de herfstvakantie meten van het welbevinden van brugklasleerlingen middels bijv. de SVL/SAQI of een zelf te ontwikkelen digitale brugklasenquête (o.a. via www.thesistools.com). Dit moet dan gebeuren onder regie van de projectgroep Doorgaande Lijn po-vo, De resultaten worden teruggekoppeld naar de brugklasmantoren en naast de gegevens uit het OKR en warme overdracht gelegd. Bij vragen kan contact gelegd worden met de oud-leerkracht van groep 8.

Het analyseren van de overkoepelende resultaten, binnen de werkgroep Doorgaande Lijnen po-vo, maakt deel uit van het cyclische proces (PDCA). Deze worden teruggekoppeld naar de stuurgroep po-vo op basis waarvan optimalisering van de samenwerking po-vo kan plaatsvinden of nieuwe doelstellingen worden vastgesteld.

In gesprek met de (hoog)begaafde en excellente leerlingen

Het betrekken van de doelgroep leerlingen bij de activiteiten en evaluatie zal de samenwerking po-vo ten goede komen. Vorm een leerlingenklankbordgroep en ga regelmatig in gesprek met de individuele leerling in plaats van te praten over de doelgroep.

Bronnen

Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling

www.talentstimuleren.nl

Begaafdheidsprofielscholen

www.begaafdheidsprofielscholen.nl/

Actieplan "Basisplan voor presteren"

www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2011/05/23/actieplan-po-basis-voor-presteren.html

Actieplan "Beter presteren"

www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2011/05/23/actieplan-vo-beter-presteren.html

Digitale Checklist Hoogbegaafdheid po

www.talentstimuleren.nl/thema/hoog-begaafdheid-excellentie/tool/14

Checklist doorgaande lijn po-vo voor hb-lln

www.talentstimuleren.nl/thema/focus-vo/handreiking/83

Of

www.cps.nl/nl/Documenten/Documenten-Hoogbegaafdheid/Een_goede_start_in_het_vo.pdf

ZBI – Begaafdheidsprofielscholen po

www.cps.nl/nl/Documenten/Documenten-Hoogbegaafdheid/Zelfbeoordelingsinstrument_Begaafdheidsprofielscholen_Po.pdf

ZBI – Begaafdheidsprofielscholen vo

www.cps.nl/nl/Documenten/Documenten-Hoogbegaafdheid/Zelfbeoordelingsinstrument_begaafdheidsprofielscholen_vo.pdf

Kwaliteitskaart Planmatig opbrengstgericht

www.schoolaanzet.nl/uploads/tx_sazcontent/KROGW018_01.pdf

Beta Excellent Bouwstenen

www.vobouwstenen.nl

Doorlopende leerlijn

www.slo.nl/downloads/2008/Werken_20DLL_20rekenen_20wiskunde_WEBVERSIE.pdf

www.vobouwstenen.nl/zoeken.html/detail-bouwsteen/5326/

Op weg naar de brugklas

www.opwegnaardebrugklas.nl

8+ projecten

www.consentenschede.nl/index.php?id=achtplus

www.vobouwstenen.nl/zoeken.html/detail-bouwsteen/4438/

www.vobouwstenen.nl/zoeken.html/detail-bouwsteen/7665/

www.vobouwstenen.nl/zoeken.html/detail-bouwsteen/7185/

www.leraar24.nl/video/2728

Digitale enquête

www.thesistools.com

Echa Nederland

www.echanetwerk.nl

psm-onderwijsadvies

www.psm-onderwijsadvies.nl

Colofon

Deze handreiking is ontwikkeld door Patty van Scherpenzeel en een uitgave van School aan Zet. Voor vragen rond de handreikingen en kwaliteitskaarten kunt u contact opnemen met School aan Zet: Gea Spaans, secretariaat@schoolaanzet.nl.

KKDTK2610

© Buiten het downloaden zijn alle rechten op dit product voorbehouden aan:

 SCHOOL
AAN ZET

Postbus 556, 2501 CN Den Haag
e-mail: secretariaat@schoolaanzet.nl
www.schoolaanzet.nl

HANDREIKING

februari 2013